

Poprečnina v gotovini plačana.

ŠTEV. 1.

LETNIK XXV.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“
V LJUBLJANI.

V LJUBLJANI, DNE 15. JANUARJA 1924.

TISK ZADRUŽNE TISKARNE V LJUBLJANI.

VSEBINA: *Dr. A. Korošec:* Kmet proti kmetu. — *Fr. Žaren:* Organizacija našega mlekarstva. — Naredba o oprostitvi zadrug od plačevanja taks — Pristojbinski namestek. — Novi predpisi o taksah in pristojbinah. — Vprašanja in odgovori. — Združništvo.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25— Din. na leto, za pol leta 12·50 Din.
Cena inseratov po dogovoru. — Izlaja 15 dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Dr. A. Korošec.

Kmet proti kmetu.

Banke so kakor pajki razpredle svoje mreže med kmetiskim ljudstvom, da mu izsesajo prihranjeni denar in ga naložijo v svoje blagajne. Poslužujejo se vabe, da ponujajo višje obresti kakor posojilnice. Mnogo ljudi se da vloviti, in za-to morajo tudi posojilnice z obrestmi kvišku, da še sploh dobijo kaj denarja. Prvi posledici dvoboja med bankami in kreditnimi zadrugami sta, da je v kmetiskih posojilnicah vedno manj denarja in da morajo posojila potrebni kmetje in obrtniki plačevati vedno večje obresti.

Banke nalagajo svoj denar skoro izključno v veliko trgovino in industrijo. Za kmeta in obrtnika je bančni denar predrag, za to ta dva stanova tudi redko iščeta posojil pri bankah. Svoje prošnje vlagata pri posojilnicah, kjer pa je zaradi povsod nastavljenih bančnih sesalk vedno manj denarja in kjer postaja tudi vedno dražji. Kmet in obrtnik dobita danes težko kredita.

Naše kmetске posojilnice so ustanovljene, da bi pomagale kmetom in podeželskim obrtnikom v denarnih potrebah. To lahko storijo le tedaj, ako premožnejši kmetje in obrtniki nalagajo svoj denar v teh posojilnicah. Naše posojilnice niso nič drugega, nego podpora za kmete, ki so kredita iz kateregakoli razloga potrebni. Posojilnice niso tu za špekulacije, ampak za one trenutke,

kadar je kmet vsled kake nesreče v stiski, in vrhutega še, da mu pomagajo tudi pri vseh zmernih, času in prilikam potrebnih investicijah v kmetiskem gospodarstvu. Posojilnice so torej zavodi, ustanovljeni za potrebe kmetiskega ljudstva, osobito v nesrečah, zavodi, kjer naj se praktično udejejuje krščanska ljubezen med stanovskimi brati. Vsled tega mora biti tudi njihova naloga, da delujejo z majhnimi obrestmi, kajti visoke obresti na izposojila niso znamenje posebne ljubezni do trpečega kmeta. Oni kmetje, ki odtegujejo svoj prihranjeni denar kmetiskim posojilnicam, grešijo na svojih lastnih bratih, ker jim odtegujejo v sili svojo pomoč ali pa so krivi, da morajo vsako pomoč dražje plačevati.

Banke so nastavile po mnogih krajih lastne, primerno plačane agente in špijone, ki prežijo na vsakega kmeta, kadar dobi kje kak denar, in ki ga potem nagovarjajo, da vložiti denar v banko, ali pa sporočijo banki, da se da v nje mrežo vloviti zopet nova muha. Najbolj žalostno pri tem je, da so v mnogih krajih ti agenti in špijoni kmetje sami. Isti pojav, kakor kadar se dogaja, da pri dohodnini kmet kmeta ovaja ali pa celo igra ulogo krivičnega zaupnika. Banke služijo veliki trgovini in industriji, kmetске posojilnice služijo kmetu, zato je jasno, ob kateri strani mora biti v dvoboju bank in posojilnic za kmetov denar mesto za kmeta. Tembolj bi moralj vsi kmetje v tej borbi zvesto držati

s kmetom, ker je znano, da dobivajo banke bogate vloge Narodne banke za majhne obresti. Kapital Narodne banke v različnih bankah znaša trenutno nad 4 milijarde kron. Kmetijske posojilnice pa, vsaj na Slovenskem, nimajo od Narodne banke niti vinarja! Tudi trgovci in industrijalci dobivajo kredite direktno od Narodne banke za nizke obresti, od kmetov ni jeden!

Želja na obogatenu s pomočjo obresti je oderuška, nekrščanska želja. Ako ti je Bog blagoslovil tvoje gospodarstvo, da imaš odvišen denar, ne odženi tega blagoslova od svoje hiše s takim nebratskim ravnanjem. Danes so posojilnice potrebne pomoči premožnih kmetov, ker posojilnice, ne pa banke, prožijo pomoč onim kmetom, ki so v stiskah in težkočah.

Posojilnice stoje na podlagi neomejenega jamstva. Jamstvo je kmetova zemlja, ki ne more nikdar propasti, ki vedno ohrani svojo vrednost. Banke so akcijske družbe, za nje jamči samo denar, ki je vplačan za akcije, a ki je že gotovo do zadnje pare poročen, ako banka pride v težkoče. Res je, da imajo banke trgovine in industrije. Toda kaj bo kmet s tovarno in stroji delal, ako se je njih obrat ustavil ravno radi tega, ker ni več denarja. Še manj je vredna propala trgovina.

Jasno je, da ako v posojilnice kmetje ne bodo več vlagali, posojilnice tudi ne bodo več posojale. Kadar bo kmet prišel v težkoče, moral bo prodajati. Mestni in podeželski denarni magnatje bodo pa nakupovali. Najprej bodo izginjali mali posestniki, potem srednji, postali bodo žrtve velikih posestni-

kov ali pa najemniki, hlapci in delavci mestnih bogatašev. Ali je to vabljava bodočnost?

Ako bi naše kreditne zadruga ne bile združene v različne Zadruga Zveze, pri katerih se izmenjava tudi denar med šibkejšimi in močnejšimi posojilnicami, bi že danes bilo mnogo posojilnic popolnoma odvisnih od bank. Iskati bi morale pri njih kredita in to za visoke obresti, tako da bi že danes imele osobito šibkejše zadruga mnogo višjo obrestno mero, kakor je v istini. Izmenjevalni aparat pri Zadruga Zvezah je velika dobrota za vse naše zadruganištvo in s tem tudi za kmetijski stan, kateremu je v prvi vrsti naše kreditno zadruganištvo namenjeno. Za to pa so iste zadruga, ki nočejo držati discipline in kakor posamezniki hlastajo po par odstotkov višjih obrestih, vsega obsojanja vredne, ker pomagajo v borbi za kmetijski denar bankam, in ker ne razumejo pravega, altruističnega namena zadruga in njihovega velikanskega pomena za kmetijski stan ravno v sedanjem času.

Kmetijski stan se nahaja v hudi gospodarski krizi. Svoje produkcijske snage ne more obdržati niti na dosedanji višini, kamli, da bi mogel misliti na kakoršnikoli napredek. Cel gospodarski ustroj dela proti njemu, celo v lastnih vrstah ga ubija materialistična miselnost. Vse drvi le za dobičkom, magari četudi preko mrtvih teles svojih bratov. Osobito Slovenci bi morali pomisliti, kaj pomeni za nje krepak kmetijski stan. Saj imamo že itak samo 63 odstotkov kmetijskega prebivalstva v Sloveniji. Ali hočemo še to ubiti?

*****

Fr. Žaren :

Organizacija našega mlekarstva.

Gospodarska kriza, ki vedno hujše pritiska, naravnost sili našega kmeta, da se začne intenzivnejše baviti z mlekarstvom, ki bi postalo v kratkem glavni vir njegovih dohodkov in ena najvažnejših aktiv našega narodnega gospodarstva.

Po popolnem zastoju mlekarških zadrug tekem vojne in prvih letih po nji so začele lansko leto deloma iz lastne iniciative, deloma po vzpodbudi in pomoči Gospod. zveze po večini zopet delovati, tako da je dosegel izvoz mleka iz Slovenije v ravnokar pretekli sezoni polovico predvojne množine, to je okrog 15.000 litrov dnevno. Kljub zmanjšanemu stanju molznih krav, ki ga je povzročila vojna in deloma tudi dvoletna suša, bi se dal z izboljšanjem mlečnosti naših molznic, s sistematičnim zbiranjem in s koncentriranim izvozom mleka že prihodnje leto doseči predvojni dnevni eksport v višini 30.000 litrov. Poleg tega računamo lahko na mlekarške izdelke sir in maslo najmanj polovico te svote, tako da bi znašala dnevna množina mleka, ki bi prišla na trg že prihodnje leto, ca 45.000 litrov, kar odgovarja pri sedanjih izvoznih cenah vrednosti nad 70 milijonov dinarjev letno.

Jasno je, da ne vrže našemu kmetu nobeden drugi pridelek tolikega izkupička, tudi les ne. Ako računamo, da odpade od ca 430.000 m³ lesa, ki ga letno producira Slovenija, na kmetski les komaj tretjina, kar bi odgovarjalo vrednosti ca 40 milijonov dinarjev, vidimo, koliko večjega pomena je mlekarstvo za našega kmeta celo od gozdarstva. Vrednost letnega našega vinskega pridelka je sicer mnogo večja, kar pa ne pomeni aktivum v našem narodnem gospodarstvu, ker

se popije vsa množina doma. Vrednost vseh drugih pridelkov, ki jih letno izvažamo, ostaja daleč zadaj. Fižol odvrže komaj 10 milijonov dinarjev, krompir nekaj nad 3 milijone dinarjev itd. Velik izkupiček za mleko pride toliko bolj v poštev, ker je dohodek stalen, se izplačuje v mesečnih obrokih ter odvaja vsled tega od špekulacije, je med prebivalstvo enakomerno razdeljen in odpade po večini na manj premožne plasti naroda.

Važnost problema, kako razširiti in izpopolniti naše mlekarstvo, leži zlasti še z ozirom na obstoječo denarno krizo torej na dlani. In ker se nahajamo šele v prvem, pripravljalnem štadiju tega gospodarstva, je skrajni čas, da se ugotovijo organizacijske smernice mlekarške trgovine in industrije.

Za določitev istih mora biti merodajna posebnost mleka, ki jo ima pred vsemi drugimi pridelki v dvojni meri.

Organizacijo na kupa karakterizira ne navadno visoko število majhnih producentov, ki jih moramo računati v naših prilikah pri dnevni množini ca 45.000 litrov najmanj 8000. Pri prodaji je pa treba upoštevati naglo pokvarljivost blaga, kar zahteva hiter prehod od producenta v konzum poleg tehnično dosti kompliciranega konzerviranja, ki se izplača pri nujno visoki režiji in dragoce-nih napravah samo v večjem, industrijskem obratu.

Ako je primerna kaka oblika za zbiranje, nakup mleka, potem je to gotovo združna. Delokrog zadruge v pravem pomenu besede more biti samo v manjšem teritoriju, kjer se člani — zadrugarji medseboj dobro poznajo, njen obrat more biti le manjši,

tak, ki ne rabi velikih obratnih sredstev in je obenem enostaven, tako da ga je mogoče voditi brez velike komercialne rutine ter je vsakokrat lahko ugotoviti stanje, v katerem se nahaja. Isto velja v polni meri tudi za mlekarstvo zbiralnico. Mleko je še posebno hvaležen predmet združnega gospodarstva vsled njegove lastnosti, da se ga da brez ozira na producenta skupaj zmešati in ni treba individualno ž njim postopati pri nakupu, manipulaciji in prodaji kot n. pr. pri vinu, kjer ima blago vsakega producenta svoj posebni značaj.

Zasebnih obrtnih obratov v mlekarstvu nikakor ni mogoče zagovarjati in bi bilo potrebno ovirati njihovo širjenje že iz higienskih razlogov, najprimernejše potom koncesioniranja mlekarske obrti. Mleko kot tako kakor tudi v obliki izdelkov postane hitro lahko škodljivo konzumentu, ako se ne zbira, pasterizira in predelava z najpedantičnejšo skrbnostjo, s strokovnim znanjem, kakor tudi z vsemi potrebnimi tehničnimi pripomočki. Privatni podjetnik — tudi ako ne bi bil samo trgovec in bi to hotel — nimra naslova, pod katerim bi lahko navajal in ev. tudi prisilil mlekodajalca k odbiru najprimernejših molznic, k čistoti v hlevu, pri molži, pri shranjevanju in oddajanju mleka v mlekarno, k čemur so združniki že po pravilih zadruga vezani in se v interesu zadruga lahko prisilijo po svobodno izvoljenem odboru, Izkušnja tudi uči, da ne doseza mleko iz zasebnih mlekarn nikoli kakovosti blaga iz združnih mlekarn.

V Sloveniji obstoja trenutno poleg 47 združnih mlekarn, od katerih jih letos 5 ni obratovalo, 12 obrtnih mlekarn, ki zaslužijo to ime in ki so zasebna last, ako ne računamo sem Združenih mlekarn d. d. v Ljubljani z njihovimi podružnicami, katero podjetje pa se nahaja v združnih rokah, akoravno je

bilo ustanovljeno iz razlogov, o katerih bo kasneje govora, v delniški obliki.

Jasno je, da je število mlekarskih zadrug veliko premajhno. Belokrajina n. pr. ne poseduje niti ene mlekarske zadruga, ravnotako ne Krško polje, Štajersko, ki ima v celem dve nepopolno urejeni zadrugi in Prekmurje, kjer se nahaja mlekarstvo istotako šele v povojih, sta domena nemške tvrdke Bernhard v Mariboru, ki ima radi obstoječih tarifarnih razmer na naših železnicah, vsled katerih velja pri izvozu mleka večja tarifa kot pri tuzemskem prometu, nekak monopol za izvoz mleka iz Slovenije preko Maribora.

Naše delo mora iti za tem, da se ustanovi mlekarska zadruga v vsakem kraju, ki je v stanu zbrati v letnem času iz svoje neposredne okolice vsaj 1000 litrov dnevno. Te mlekarne bi veljale samo kot zbiralnice, ki bi pošiljale mleko vsak dan nepredelano naprej. Urediti bi se dale vsed tega z majhnimi stroški in tudi ne bi bilo težko najti primerljivih lokalov. *)

V središču posameznih okrajev, ki tvorijo zase nekako gospodarsko in geografično enoto, kot v Črnomlju, Novem mestu, Krškem, Celju, na Pragerskem, v Ptujju, Dolnji Lendavi, Murski Soboti, Kranju, Škofji Loki in v Domžalah, bi se pa morale postaviti s pomočjo vseh mlekarskih zadrug dotičnega področja večje mlekarne, kamor bi se stekalo mleko dnevno iz vseh okolišinskih zadrug. Tu bi se v večjih množinah skupno pasteriziralo in tako usposobilo za daljši transport. Na ta način bi bilo treba za cel okraj nabaviti samo eno strojno napravo, samo na enem mestu kuriti, kar bi pomenilo veliko zmanjšanje režije. Zidati bi bilo seveda treba po-

*) Od tega pravila je treba izvzeti kraje, ki so preoddaljeni od železnice, da bi se izplačala dnevna vožnja na kolodvor, ali pa je vsled njihove lege mleko posebno primerno za širjenje. Tam bi se morale urediti seveda sirarne.

sebna tej svrli odgovarjajoča poslopja ter opremiti mlekarne z vsemi pripravami razven za pasterizacijo tudi za sirjenje in za pridelavanje masla. Kapital, ki bi se potreboval za zgraditev teh mlekarn, — računati moramo na mlekarne s stroji vred najmanj 250.000 Din. — bi bilo potrebno pokriti z investicijskim kreditom, ki bi ga po načrtu amortizirale solidarno vse mlekarske zadrugedotičnega okoliša. Vsekakor bi bila tudi dolžnost občin in poljedelskega ministerstva, da bi podprlo s svoje strani to akcijo s čim izdatnejšo podporo.

Nikakor pa si ni mogoče misliti popisane organizacije brez močnega, velikega, osrednjega mlekarskega zavoda, čegar delovanje bi se moralo raztezati na dve strani.

Na znotraj bi bilo treba izvesti sistematično pobiranje mleka po vseh živinorejskih okrajih, iti na roko lokalnim faktorjem pri snovanju mlekarskih zadrug, skrbeti za najcenejšo dobavo strojev in vseh mlekarskih potrebščin, zlasti tudi izšolati potrebno število mlekarjev in jih dati na razpolago posameznim zadrugam.

Druga še veliko težja naloga pa bo skrb za vnovčenje tako ogromne mase mleka, ki bi se stekala potom zbiralnic in okrajnih mlekarn v centralo. Trst, ki je bil včasih glavni odjemalec našega blaga, se zalaga zaenkrat sicer z mlekom iz Furlanije, odprto nam je pa na drugi strani avstrijski trg s Celovcem, Gradcem in zlasti Dunajem, ki konzumira sam na dan ca 600.000 l.

Nobeno drugo blago ni podvrženo tako naglim, nepreračunljivim in velikim izpremembam v tržni konjunkturi, kot mleko. Zato bo zahtevala naša mlekarska centrala jako previdnega, gibkega in verziranega vodstva. Preko noči, vsled dviga dinarja ali pa padca valute mlekarskega importerja, radi malenkostne podražitve železnice ali pa kakega drugega vzroka lahko hipoma zastane izvoz,

vsi rezervoirji in vrči so polni drage tekočine, ki mora pri letni vročini že po preteku kratkega časa v kanal. Brzjavno je treba znižati nakupne cene po zbiralnicah, ali preiti k sirjenju in produkciji masla, ali pa oboje.

Oprijeti se bo treba moderne produkcijske tehnike kot je bila preizkušena na Danskem, v Švici in drugod, skrbeti bo treba za prvovrstne sirarje in maslarje, kar ne bo šlo brez inozemskih moči, vsaj za prvi čas ne. Na brezhibno, vsem zahtevam odgovarjajoče blago bo treba obrniti vsjo pozornost. Množina mleka raste v preteklih dveh letih po vseli deželah. Nižja Avstrija n. pr. je že dosegla predvojno množino in ni dvoma, da bo sedanje ugodne konjunktore kmalu konec ter da bo povzročala prodaja mleka in izdelkov veliko težav. Na drugi strani je pa tudi istina, da spada mleko med dnevne, nenadomestljive življenjske potrebščine, katerih konzum se povsod stalno večja. Podjeten, žilav in spreten komercialni vodja bo našel zmeraj primerne odjemalca. Zlasti maslo se bo dalo v velikem izvažati, ker bo še dolgo izostajal tako važen producent, kot je bila pred vojno Sibirija, ki je zalagala v prvi vrsti londonski trg.

Med najtežjimi problemi, ki jih bo treba rešiti, bo finansiranje vsega obrata, ki bo zahteval izredno velikih denarnih sredstev z ozirom na dolgo produkcijsko dobo sira, ki zori po deset, dvanajst mesecev, predno je goden za konzum.

Vse te naloge, ki jih bi moral rešiti naš osrednji mlekarski zavod, pressegajo delokrog normalnega tipa združnega podjetja. Ko je ustanavljala Gospodarska zveza letošnje poletje »Združene mlekarne d. d.« v Ljubljani, katero podjetje je zamišljeno v opisanem smislu kot centrala naše bodoče mlekarske organizacije in ki razpolaga že danes z 28 mlekarnami po vsej deželi, potom katerih spravi dnevno že sedaj ca 12.000 litrov mleka

skupaj, je izbrala delniško obliko poleg drugih razlogov v prvi vrsti zato, ker je mogoče v danih prilikah samo na ta način koncentrirati večjih finančnih sredstev. Ako bi postalo aktuelno vprašanje soudeležbe inozemskega kapitala, bi bilo to neizvedljivo pri zadrugi obliki podjetja. Tako vidimo tudi v inozemstvu, n. pr. v Švici, da so si ustanovile mlekarske zadruge svojo centralo v obliki delniške družbe.

Prva etapa v organizaciji našega mlekarstva je že pokazala, da je treba postopati

sistematično po načrtu, tako da nastane iz mreže naših mlekarskih zbiralnic živ organizem z organičnimi deli, ki se medsebojno izpopolnjujejo in podpirajo. Vsaka posamezna mlekarska zadruga pač lahko začasno dobro prospeva z ozirom na ugodne krajevne razmere, kjer se nahaja, sama za sebe, kot mikrokozmos. Toda mlekarska panoga kot taka ima z ozirom na neizprosne gospodarske zakone bodočnost samo kot solidna organizacija, kot sistem.

Naredba o oprostivni zadrug od plačevanja taks.

Generalna direkcija posrednih davkov v Beogradu (taksni oddelek) je izdala naslednjo naredbo o oprostivni zadrug od plačevanja taks z dne 25. decembra 1923, št. 43.322 (priobčena v Uradnem listu, št. 1, z dne 7. januarja 1923) :

Po predpisih členov 95. in 98. zakona o poljedelskih in obrtnih zadrugah z dne 3. decembra 1898, člena 262. finančnega zakona za l. 1922/1923., predpisu točke 15. člena 6. zakona o taksah in po zahtevi ministrstva za poljedelstvo in vode z dne 15. decembra 1923., št. 41.686/VI, odrejam :

Vse poljedelske in obrtne zadruge, njih sreske, okrožne, deželne in glavne zveze, ustanovljene po zakonu o poljedelskih in obrtnih zadrugah z dne 3. decembra 1898., in zveze najmanj 20 zadrug in njih zadruge, če dotična zveze in njene zadruge po svojih štatutih ne dele članom na zadrugne deleže dividend, niti ne dajo članom svojih upravnih in nadzorstvenih odborov tantijem, in če se njih rezervni fondi nikakor in nikoli ne smejo razdeliti med člane, so oproščene plačevanja taks :

za vse svoje prijave za vpis v zadrugni register ;

za vse overitve podpisov upravnega odbora ;

za overitev prepisa pravil ;

za objave v »Službenih Novinah«, da se je zadruga vpisala v register ;

za overitev podpisov na izjavi o vstopu v zadrugo ;

*) za vpis zadrugnikov v sodni seznam in potrdilo o tem ;

za potrditev izpremembe v pravilih, nje vpis v zadrugni register ter in objavo o tem v »Službenih Novinah« ;

za potrdilo sodišča, da so osebe, pri njem označene kot člani upravnega odbora, vpisane v zadrugni register ;

za prijavo izpremembe v sestavi upravnega odbora zaradi vpisa v zadrugni register ;

za vpis sodnih odločb o razveljavitvi sklepov občnega zbora v zadrugni register in objavo o tem ;

*) za prijavo sodišču in vpis v zadrugni register, da je član izstopil ali da je umrl ali da je bil izključen ;

*) za izjave zadrugnikov sodišču, da so izstopili, in za vpis tega v zadrugni register ;

za izplačila zadružniku, ki je preстал biti zadružnik, z njega vlogo in prinosom ;

*) za prenos vplačil od enega zadružnika na drugega, za prijavo o tem sodišču in vpis zadružnikov v zadružni register ;

za prijave sodišču o prestanku zadruga, za razglas o prestanku v »Službenih Novinah« in poziv upnikov ;

za izločitev terjatev neprijavljenega upnika in izročitev te terjatve sodišču v shrambo ;

za razpust zadruga po odločbi sodišča in za pritožbo zadruga zoper odločbo sodišča o tem ;

za prijavo upravnega odbora zaradi otvoritve konkurza ;

za prijavo likvidatorjev sodišču po nadzorstvenem odboru, za njen vpis v zadružni register, overitev podpisov likvidatorjev in razglasitev imen likvidatorjev ;

*) za izročitev knjig in spisov sodišču po končani likvidaciji ;

za overovitev podpisov po državnih oblastvih na spisih o pravici revizije ;

za vse prijave državnim oblastvom o izvišitvi revizije zadrug in zvez ;

za izdajanje faktur, priznanic, blagajničnih potrdil zadrug in zvez državnim in samoupravnim oblastvom ;

za potrditev obligacij zadružnikov, kadar jemljejo denar na posodo od svojih zadrug ;

za predložitev letnih bilanc in računov oblastvom in njih razglasitev v »Službenih Novinah« ;

za otvorjene in tekoče račune zadružnih zvez, namenjene državnim in samoupravnim oblastvom, da bi se jim izdal izpisek iz računskih in drugih knjig ;

za priloge, ki jih dodajajo zadruga in zadružne zveze prošnjam in vlogam, namenjenim državnim in samoupravnim oblastvom ;

za objave zadrug in zadružnih zvez o letnih računih in bilancah v zadružnih lokalih ;

za razglase zadrug in zadružnih zvez v zadružnih časopisih o svojih poslih ; toda če se tiče razglas privatnega člana, se mora pobrati ;

za potrdila zadrug o vplačnih deležih zadružnikov ;

za obresti na vloge, če ne presežajo obrestne mere pri Narodni banki in če se te mere ne izpreminjajo v razmerju z izkazanim dobičkom ;

za vse vloge, prošnje in vse dopisovanje zadrug in zadružnih zvez z državnimi oblastvi, kolikor spadajo glede plačevanja takse pod odredbo tar. post. I. taksne tarife ;

Vinogradniške zadruga, ki prodajajo na debelo vino lastnega pridelka, se ne smatrajo za gostilne ali kavarne.

Ta oprostitev se nanaša sedaj na vse poljedelske in obrtne zadruga v Srbiji in Črni gori, njih sreske in okrožne zveze kakor tudi na njih zemaljsko in glavno zvezo, ki so ustanovljene po zakonu o poljedelskih in obrtnih zadrugah z dne 3. decembra 1898., na »Središnji savez hrvatskih seljačkih zadruga« v Zagrebu in njegove zadruga, na »Savez srpskih zemljoradničkih zadruga« v Sarajevu in njegove zadruga, na »Hrvatsko-slavonsko gospodarsko društvo« (kot osrednjo zadruga) v Zagrebu in njegove zadruga, na Hrvatsko-slavonsko gospodarsko društvo (kot osrednjo zadruga) v Osijeku in njegove zadruga, na »Savez hrvatskih seljačkih zadruga za Bosnu i Hercegovinu« v Sarajevu in njegove zadruga, na »Središnji savez jugoslovenskih seljačkih zadruga« v Sarajevu in njegove zadruga, na »Zadružni Savez« v Splitu in njegove zadruga, na »Zadružno Zvezo« v Ljubljani in njene zadruga, na »Zadružno Zvezo« v Celju in njene zadruga, na »Zvezo slovenskih

zadrug« v Ljubljani in njene zadruge, na »Zadružno zvezo zadrug« v Zagrebu in njene zadruge.

O tej odločbi naj se obvestijo vse omenjene zveze, vsa ministrstva, vse finančne direkcije in okrožne finančne uprave; tudi

jo je razglasiti v »Službenih Novinah«.

Generalna direkcija posrednih davkov naj ukrene nadalje, česar je treba.

Z *) zaznamovane točke se nanašajo le na zadruge v Srbiji v smislu predpisov srbskega zadružnega zakona.

Pristojbinski namestek.

Zakon o taksah z dne 25. oktobra 1923 (priobčen v št. 113 »Uradnega lista« z dne 19. decembra 1923) prinaša o pristojbinskem namestku (dopolnilni prenosni taksi, ekvivalentu) povsem nove predpise in razveljavlja počenši s 1. januarjem 1924 vse dosedanje predpise pristojbinskih zakonov.

Sedanji zakon o taksah podreja tudi zadruge dolžnosti, da morajo plačevati pristojbinski namestek. Po sedanjih predpisih se je delala razlika med zadrugami, ki so poslovale le s svojimi člani in med takimi, ki so poslovale tudi z nečlani, dalje razlika med premičnim in nepremičnim premoženjem. Sedaj je to odpadlo in se je za vse zadruge, toda le za nepremično premoženje vpeljal enoten odstotek namestka.

V pripombi 12 k tarif. post. 12. je predpisano, da znaša pristojbinski namestek za zadruge od prometne vrednosti nepremične imovine na leto 0,4 %.

Izmed predpisov 12. pripombe navajamo še sledeče važnejše :

I.

1. Ta dopolnilna prenosna taksa se odmerja na petletne taksne periode, plačuje pa se letno v trimesečnih obrokih v naprej, t. j. vsako leto od dne 1. do všetetega dne 31. januarja, od dne 1. do všetetega dne 15. aprila, od dne 1. do všetetega dne 15. julija in od dne 1. do všetetega dne 15. oktobra.

2. Manjše vsote odmerjene dopolnilne

takse, katere letni znesek ne preseza 500 dinarjev, se morajo plačevati v naprej za vse leto najkasneje do dne 31. januarja.

Kdor ne položi predpisane vsote v roku, odmerjenem v točkah 1.) in 2.) tega oddelka, plača poleg redne takse obresti po točki 5.) oddelka II. in kot kazen še dvakratni znesek nepoložene takse.

4. Prva taksna perioda bo trajala izjemoma od dne 1. januarja 1924 do dne 31. decembra 1925., potem pa se začne redne petletne taksne periode z dnem 1. januarja 1926.

5. Preden se konča vsaka poedina taka perioda, sme minister za finance odrediti, da se pobiraj dopolnilna prenosna taksa za novo taksno periodo v višini odmere za minulo taksno periodo.

6. Če se vrši nova odmera za prihodnjo taksno periodo, se pobira, da ne zaostane plačilo te dopolnilne takse za prihodnjo periodo, dokler se odmera ne izvrši, ta dopolnilna taksa začasno dotlej v višini odmere za minulo periodo in začasno po starem taksnem listu.

7. Izpremembe, ki vplivajo na višino odmerjene dopolnilne prenosne takse, bodisi da je treba to takso zvišati, bodisi da jo je treba znižati, se morajo prijaviti v 30 dneh od dne, ko nastane izprememba.

8. Če se izvrši prijava pravočasno, se vzame ta prijava v poštev pri odmeri ali popravi izza prihodnjega trimesečja. Drugače se znižba ne upošteva za vso periodo, vpošteva pa se zvišba, in sicer tako, da se po-

bere kot kazen za ostali del taksne periode dvakratna dopolnilna taksa.

9. Osnova za odmero dopolnilne takse je prometna vrednost dne 1. januarja začetnega leta nove periode, in sicer brez odbitkov pasiv.

10. Če nastopi glede imovine obveznost, plačevati dopolnilno takso med periodo, se vzame za odmero osnovo te takse prometna vrednost imovine v onem trenutku, ko nastane obveznost, plačevati to takso. Tudi v tem primeru velja predpis o prijavi iz točke 7.) in o kazni iz točke 8.) tega oddelka te pripombe.

11. Prometna vrednost se ugotavlja po I. pripombi k tej tarifni postavki. Predlaganje izjav in izrekanje kazni iz petega in šestega odstavka I. pripombe k tej tarifni postavki velja tudi tukaj.

II.

1. Dopolnilno prenosno takso plačuje lastnik imovine, ki je zavezana tej taksi.

3. Ona imovina, od katere se že plačuje ta dopolnilna taksa na podstavi zakonskih naredb, ki so veljale do sedaj, in imovina, za katero po prejšnjih predpisih še ni nastopila obveznost, plačevati to takso, kakor tudi imovine v Srbiji in Črni gori so iz dne 1. januarja 1924. zavezane plačevanju te takse, in sicer po teh novih predpisih.

4. Obveznost, plačevati to dopolnilno takso za imovino, ki nastane šele tekom taksne periode, kakor tudi za imovino, ki že plačuje to takso in ki je bila pridobljena v času, ko traja taksna perioda, se začenja s prvim prihodnjim trimesečjem.

Obveznost plačevanja prestane z onim trimesečjem, ki nastopi za trimesečjem, v katerem je ta obveznost prestala.

5. Kdor ne položi predpisane dopolnilne takse v roku, odrejenem v točki 1.) oddelka I. te pripombe, od tega se pobere taksa

prisilno (eksekutivno); pri tem se zaračunajo poleg ostalih stroškov še 6%-ne zamudne obresti od dne dospelosti do dne plačila, posebe za vsako trimesečje.

Za imovine, ki se pridobe tekom taksne periode ali ki doslej niso bile zavezane tej taksi, pa se začenja redno plačevanje te takse šele po preteku 15 dni od dne, ko se vroči taksni list ali priobči odmera; po tem roku se izterja taksa prisilno.

IV.

Od dopolnilne prenosne takse se oproščajo:

4. Uradniške in delavske zadruga, ki jim je namen, brez vsake spekulacije članom zjamčevati ali preskrbovati stanovanje ali lišo.

V.

1. Napovedi o imovini, ki je že zavezana dopolnilni prenosni taksi, se morajo vložiti začetkom vsake taksne periode najkasneje do vštetega dne 1. januarja. Oni pa, katerih imovina bo zavezana tej taksi iz dne 1. januarja 1924., morajo vložiti napoved najkasneje do vštetega dne 15. januarja 1924.

Izpremembe in novi predmeti, zavezani tej taksi, se prijavljajo po točki 7.) oddelka I. te pripombe.

2. Napovedi se vlagajo pri oni finančni upravi ali davčnem uradu, v čigar okolišu je dotična imovina, in ti uradi tudi odmerjajo in pobirajo takso.

Če ima kdo take imovine v več okoliših, mu sme generalna direkcija posrednih davkov dovoliti, da plačuje takse iz več okolišev v enem kraju. Generalna direkcija posrednih davkov sme odrediti v poedinih primerih, da se vlagajo napovedi in vrši odmera pri finančnih direkcijah.

3. Kdor v predpisanem roku ne vloži

napovedi za novo ali začetno taksno periodo, toda jo vloži, preden se odmera izvrši, ali če kdo, čigar imovina vobče ni bila zavezana tej taksi, ne vloži pravočasno napovedi za to imovino, plača za vso prihodnjo taksno periodo dvakratni znesek dopolnilne takse.

Kdor pravočasno ne vloži napovedi za novo ali začetno taksno periodo, ampak jo vloži šele po izvršeni odmeri, ali kdor vobče ne vloži napovedi, bodisi za redno (novo ali začetno) periodo, bodisi za novo odmero vobče, ali kdor zamolči ali netočno napove predmete, ki jih mora napovedati, plača poleg kazni iz predhodnega odstavka v prvem letu še dvakratni znesek enoletne dopolnilne prenosne takse od vrednosti nenapovedanih predmetov. To velja zlasti tudi, če se glede premičnin, ki se smatrajo po državljskem zakonu za sestavne dele nepremičnin, opusti označba, da so sestavni del (pritiklina, pertinenca, fundus instructus) nepremičnine. Od tega se izvzemajo živo blago (živina, perutnina itd.) in posevki.

VIII.

Zoper vsako odmero dopolnilne prenosne takse in zoper kazni se sme vložiti pritožba na generalno direkcijo posrednjih davkov po predpisu člena 23. zakona o državni trošarini, taksah in pristojbinah; rok se šteje pri tem od dne, ko se je vročil taksni list o odmeri te takse, ali od dne, ko se je priobčila odmera ali kazen.

Odločbe generalne direkcije posrednjih davkov so izvršne.

Kdor se ne pritoži ali o čigar pritožbi je generalna direkcija posrednjih davkov že enkrat izdala svojo odločbo, ne sme zahtevati več do konca taksne periode, da bi se odmera izpremenila.

IX.

Vse odredbe tega predpisa (pripombe

12.), ki posezajo v privatno in trgovsko pravo, veljajo samo za pobiranje dopolnilne prenosne takse.

X.

Vsi predpisi poedinih pristojbinskih zakonov o odmerjanju in pobiranju pristojbinskega ekvivalenta — namestka — prestanejo veljati dne 1. januarja 1924; s tem se ukinejo tudi vsi državni pribitki, ki so se pobirali k namestku (ekvivalentu).

XI.

Natančnejše odredbe o izvršitvi te 12. pripombe predpiše minister za finance s pravilnikom.

* * *

Tozadevne odredbe so izšle v osnovnih »navodilih« generalne direkcije posrednjih davkov z dne 5. decembra 1923, št. 41.614 (Uradni list, št. 1 z dne 7. januarja 1924).

Dopolnilna prenosna taksa (namestek) se odmerja od prometne vrednosti. Če oblastva dvomijo, je-li v napovedi prometna vrednost označena pravilno, morajo od občinskega oblastva pribaviti izjavo o prometni vrednosti stvari. To izjavo mora dati župan ali njegov namestnik z enim članom občinskega odbora. Če se ugotovi, da je o tej vrednosti podana lažnjiva izjava, se ob sodi poleg kazni po veljavnih kazenskih zakonih še na denarno kazen od 500 do 2000 dinarjev.

Če pa oblastva ne dobe zahtevane izjave v predpisanem roku, ali če dvomijo o pravilnosti v izjavi navedene vrednosti, ali če stranka dvomi o pravilnosti te izjave, morajo odrediti, da se prometna vrednost ugotovi po izvedencih.

V tem primeru se izvrši ta ugotovitev po izvedencih, med katerimi se nahaja šef pristojnega prvega finančnega oblastva (ali šef davčnega urada), državni inženir ali kak

drug strokovni državni uradnik in en član občinskega odbora ali osebe, ki jo odredi prizadeta stranka.

Če se ustanovi, da je ugotovljena prometna vrednost nepremičnin večja od prijavljene vrednosti in da znaša ta razlika preko 20 %, mora stranka plačati poleg redne takse od presežka vrednosti še trikratni znesek te takse kot kazen in tudi stroške za

cenitev po izvedencih. Če znaša ta razlika 10 % do 20 %, plača stranka samo redno takso od presežka vrednosti, a stroške za cenitev trpi država.

Toda če se izvrši cenitev po izvedencih zato, ker župan in občinski odbornik nista hotela dati zahtevane izjave v postavljenem roku, zadenejo stroški za cenitev po izvedencih vselej njiju.

Novi predpisi o taksah in pristojbinah.

Zakon o taksah in pristojbinah z dne 25. oktobra 1923, ki je stopil v veljavo dne 15. novembra 1923 in bil objavljen v št. 113 »Uradnega lista« z dne 19. decembra 1923, prinaša mnoga povišanja dosedanjih tarifnih postavk, od katerih so marsikateri važne tudi za zadruge, posebno za one, ki ne uživajo nobenih pristojbinskih ugodnosti.

Za zadruge so večjega pomena zlasti sledeče tarifne postavke :

T. p. 1. Za vse pismene ali protokolarne opozoritve, vloge in prošnje (izvzemši one, za katere so določene višje takse) Din. 5.—

T. p. 2. Za vse priloge k vlogam in prošnjam . . . . . Din. 2.—

T. p. 5. Za vse pismene odločbe, odloke in obvestila upravnih oblastev . . . . . Din. 20.—

T. p. 6. Za pritožbe zoper odločbe nižjega upravnega oblastva na višje oblastvo . . . . . Din. 20.—

T. p. 12. Za kupne in prodajne pogodbe od vrednosti

- a) premičnin . . . . . 2 %
- b) nepremičnin . . . . . 6 %

Ustemene kupne in prodajne pogodbe, katerih obstoj ni izražen ali potrjen pismeno, niso podvržene tej taksi.

T. p. 18. Za vse listine o posojilu (zadolžnice), razen onih, ki so taksirane posebej . . . . . ½ %

T. p. 31. Takse za menice so ostale neizpremenjene.

T. p. 33. Za potrdila ali priznanice (pobotnice) po vrednosti predmeta . . . ½ %

T. p. 34. Na račune, note in podobne spise, ki jih izdajajo trgovci in obrtniki

- a) do vrednosti 100 dinarjev Din. 0.10
- b) preko 100 dinarjev . . . . . Din. 0.20

T. p. 36. Na čeke, bone in priznanice v bančnih poslih med privatnimi osebami se plačuje taksa . . . . . Din. 0.50

Pri poštnih hranilnicah in poštnih čekovnih zavodih se pobira kot taksa . . . . . Din. 0.10

Potrdila, na podstavi katerih dobivajo vlagatelji vsote, naložene pri denarnih zavodih na obresti, niso podvržene tej taksi.

T. p. 37. Za vsak otvorjen ali tekočji račun pri delniških družbah . . . . . Din. 20.—

T. p. 39. Za listine o jamstvu . . . . . 0.1 %

T. p. 42. Za prepise aktov ali listin brez poverila in za izpise od polovične pole

a) če izvrši prepis privatna oseba . . . . . Din. 2.—

b) če izvrši prepis oblastvo Din. 10.—

Za zahtevo prepisa ali prepisovanja se mora vložiti prošnja, kolkovana po tar. post. 1.

T. p. 43. Za potrditev ali overitev vseh listin : če niso ti spisi večji od ene pole Din. 10.—, od vsake nadaljne pole 5 Din.

Za overitev vsakega podpisa Din. 10.—
T. p. 137. Za prošnjo, da bi se raztrgana ali izgubljena listina zamenjala za novo ali proglasila za neveljavno, se plačuje

a) od vrednosti do 1000 din. Din. 20.—
b) za vsakih nadaljnih 100 dinarjev še po . . . . . Din. 0.50

V slučaju nedoloč. vrednosti Din. 50.—

T. p. 138. Za zahtevo vseh vrst zavarovanja (prepovedi, vknjižbe, zaznambe in slično), se plačuje od vrednosti, z obrestmi, všteti do dne zahteve :

a) do 50 dinarjev . . . . . Din. 10.—
b) za vsakih nadaljnih 100 dinarjev še po . . . . . Din. 1.—

T. p. 139. Za izbris ali za znižbo vseh vrst zavarovanja :

a) če se ne izdado sklepi (odločbe) o tem . . . . . Din. 20.—

b) če se izdado odločbe ali pismeni nalogi . . . . . Din. 50.—

T. p. 153. Za protokoliranje zadrug izven Srbije in Črne gore, kolikor niso oproščene s posebnim zakonom . . . . . Din. 20.—

Za sodni razglas odobrenih izprememb v pravilih teh zadrug — kolikor niso oproščene s posebnim zakonom — se plačuje ena petina takse, določene v tej tarifni postavki.

T. p. 163. Za vpis vsakega odbornika v

zadružni register pri zadrugah, ki niso oproščene . . . . . Din. 5.—

T. p. 164. Za protest menice

a) do všteti 500 dinarjev . . . . . Din. 5.—

b) preko 500 do 1000 dinarjev . . . . . Din. 10.—

c) preko 1000 dinarjev . . . . . Din. 20.—

T. p. 164. Za potrditev trgovskih knjig a) za potrditev (parafiranje) glavne, kontokorentne in saldo-kontne knjige od vsakega lista po . . . . . Din. 1.—

b) za potrditev ostalih knjig (dnevnika, strace, blagajniške knjige, prima-note, skladiščne bilančne knjige, itd.) oū lista Din. 0.50

T. p. 173. V civilnih sporih pri sodiščih se plačuje za papir, naloge, odločbe in sodbe pri sodiščih prve stopnje po vrednosti spornega predmeta

a) do všteti 500 dinarjev . . . . . Din. 30.—

b) od 500 do 1500 dinarjev . . . . . Din. 50.—

c) od 1500 do 10.000 dinarjev . . . . . Din. 70.—

č) od 10.000 do 50.000 din. . . . . Din. 150.—

d) pri višji vrednosti . . . . . Din. 300.—

poleg takse po tar. post. 174.

T. p. 174. Kot sporna taksa od vrednosti spornega predmeta 3%

T. p. 175. Za pravde o neocenljivem predmetu (n. pr. zaradi služnosti, preklicu razveljavitvi oporoke) . . . . . Din. 300.—

T. p. 284. Za knjižico, ki se izda vlagatelju glede hranilnih vlog . . . . . Din. 0.50

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje 1: Pisali ste v Narodnem Gospodarju, da so zadolžnice pri hranilnicah in posojilnicah, katerih pravila odgovarjajo čl. 262. fin. zak., proste kolka. Ali se bo smelo sedaj dajati posojila tudi na daljšo dobo nego štiri leta, ali kako bo treba postopati? (Hp. v M.)

Odgovor: Pogoji za oprostitev zadrug od taks in pridobninskega davka so po no-

vi zakonodaji drugačni nego po prejšnjih avstrijskih zakonih. Čl. 262 fin. zak. ima le sledeče pogoje: a) od deležev se ne smejo dajati dividende, b) člani načelstva in nadzorstva ne smejo dobivati tantijem, c) čisti dobiček se mora dajati v rezervni zaklad, ki se nikoli ne deli med člane, č) vsi ti navedeni pogoji morajo biti vstavljeni v pravila, ki se v teh točkah ne smejo spremeniti brez

dovoljenja Zadružne zveze. Le te štiri pogoje zahteva čl. 262 od zadrug, ako hočejo biti davka in taks proste, dočim je takozvani rajfajzenovi zakon zahteval od hranilnic in posojilnic v svrhu davčnih in pristojskih ugodnosti, da morajo biti z neomejeno zavezo in imeti majhen okoliš, da delež ne sme presegati 50 kron, da se posojila ne smejo dovoljevati na menice, da razlika med obrestno mero za vloge in obrestno mero za posojila ne sme presegati $1\frac{1}{2}\%$ in da se smejo posojila dovoljevati največ na štiri leta. Vsega tega čl. 262 fin. zak. ne zahteva.

Dasi Vas torej novi čl. 262 na te ravno kar navedene trše pogoje rajfajzenovega zakona ne veže in bi torej tudi brez teh pogojev lahko uživali prostost od davka in pristojsbin, imate pa še nekatere iz teh trših pogojev v svojih pravilih, na katera ste še vezani, dokler jih ne izpremenite. Ako bi dovoljevali posojila na več nego štiriletno dobo, ne bi prekršili sicer zakonitih predpisov, pač pa bi postopali proti svojim še obveznim pravilom.

Sicer pa ravno glede roka posojil opozarjamo na to, da je popolnoma pravilno, da se posojila na osebno poroštvo dajejo na krajši, največ štiriletni rok, ker je bližnji vračilni termin dolžniku bolj pred očmi. Zato bolj skrbi, da bo spravil skupaj za vračilo potrebna sredstva. Tudi poroki bodo jamstvo rajše sprejeli, ako je vračilni rok krajši.

Vprašanje 2: Dolžnik je umrl. V kakšnem roku je treba zapuščinskemu sodišču prijaviti dolg? Ali je ta vloga na sodišče kolka prosta? (H. p. v M.)

Odgovor: Terjatev posojilnice proti umrlemu dolžniku je treba javiti sodišču brez nepotrebne odlašanja, dokler še traja za-

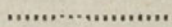
puščinsko postopanje. Prijava pa ni kolka prosta. V naredbi finančnega ministra o oprostitvi zadruga od taks (glej članek v tej številki Narodnega Gospodarja) slučaj prijave terjatve zapuščinskemu sodišču ni naveden.

Vprašanje 3: Načelstvo naše posojilnice je priznalo tajniku, ki je obenem knjigovodja, za novo leto nagrado. Ali mora hranilnica in posojilnica to javiti davčnemu okrajnemu oblastvu? Tajnik ni nastavljen kot uslužbenec, temveč je samo kot član načelstva za izredno obširno delo knjigovodstva dobil nagrado. (H. p. v M.)

Odgovor: Nagrado, ki jo je dobil tajnik, ni treba naznanjati davčnemu oblastvu. Ako pa bi kedaj dobili od davčnega oblastva vprašanje, kakšno nagrado je hranilnica in posojilnica dovolila tajniku, morate seveda dati pojasnilo.

Vprašanje 4: Po kakšnem kurzu naj postavimo v bilanco delnice Zadružne gospodarske banke in delnice Trgovske banke? (H. p. v K.)

Odgovor: Za bilanco velja na splošno določba trgovskega zakona, da se vrednostni papirji ustavljajo v bilanco po kurzni vrednosti. Ker pa delnice Zadružne gospodarske banke na borzi ne notirajo, jih lahko vstavite v bilanco po nabavni vrednosti, še bolje pa je seveda, ako jih vstavite po nominalni vrednosti, ker si s tem ustvarjate neke rezerve. Isto velja glede delnic Trgovske banke poprej Slovenske esk. banke. Ob priliki fuzije s Slovensko eskomptno banko se je starim delničarjem dodelilo na dve delnici Slov. eskomptne banke tri delnice Trgovske banke, kar v bistvu pomeni takozvano »zvodenitev kapitala«.

□ □ □ □ □ □ □ ZADRUŽNIŠTVO. □ □ □ □ □ □ □

Narodni Gospodar želi srečno novo leto 1924 vsem zadrugarjem in vsem naročnikom.

Narodni Gospodar začenja z l. 1924 svoje 25. leto. Ker je to edini slovenski zadrugi list, ki prinaša veliko praktičnega pouka in nasvetov za zadrugno delo, poleg tega pa lepe članke načelnega značaja o zadrugi organizaciji, so vsi zadrugarji, gotovo pa vsi člani načelstev in nadzorstev naših zadrug dolžni, da list berejo.

Ponovno priporočamo, naj zadruge naročajo list za vse člane načelstva in nadzorstva v kolikor ga ne naročijo sami. Naročnina znaša za celo leto le 25 Din.

Zadrugno zvezo stane list veliko več nego znaša naročnina, tako da Zveza za list mora dosti doplačati to tembolj, ker vse članice dobivajo brezplačno po en izvod. Vendar pa smatra Zveza ta izdatek za neobhoden v korist zadrugi propagandi in radi širjenja zadrugne zavesti.

Vsem zadrugam! Radi oprostitev taks so bile vse članice Zadrugne zveze pozvane, da spremenijo pravila po določbah čl. 262 fin. zak. za l. 1922/23 (Glej Narodni Gospodar št. 11 iz l. 1922 stran 153). Da se bodo zadruge napram vsem oblastvom mogle sklicevati na to, da jim po navedenem členu pristojna prostost od taks, bo Zadrugna zveza od finančne oblasti izposlovala za vse članice posebne dekrete, iz katerih bo razvidno, da so spremenile dotične zadruge svoja pravila po zahtevah čl. 262 fin. zak. in so vsled tega taks oproščene. Zato pa potrebuje Zadrugna zveza od vseh zadrug in sicer v čimkrajšem roku sledeči dve stvari: a) prepis zapisnika dotičnega občnega zbora, na katerem so bile spremembe pravil v smislu čl. 262 fin. zak. skle-

njene. Pravilnost prepisa mora biti potrjena s podpisi dveh članov načelstva in z zadrugino stampiljo. b) Izvirnik sodnega sklepa o vpisu teh sprememb v zadrugni register. Dekret finančne oblasti o oprostitvi taks bomo mogli izposlovati le onim zadrugam, ki nam imenovani listini pošljejo. S tem dekretom se bodo zadruge po potrebi pred vsakim upravnim oblastvom lahko izkazale, da jim pristojna taksna prostost. Katerih taks so zadruge oproščene, razvidite iz naredbe finančnega ministrstva, ki je objavljena v današnji številki.

Dopisi posameznih zadrug o njih dejanju in nehanju, o njih uspehih in težavah spadajo v Nar. Gospodar. Uredništvo lista vabi vse zadrugnike, da v novem letu pridno dopisujejo ne le o položaju svojih zadrug, temveč da tudi uredništvo opozarjajo na razne zadrugne zadeve ter stavijo predloge, kako bi se zadrugno delo in zadrugna zavest poživila.

Davek na poslovni promet in nabavljala zadrug državni uslužbencev. Nabavljala zadruga državnih uslužbencev v Mariboru je vložila tožbo na upravno sodišče za Slovenijo v Celju zoper odločbo delegacije ministrstva financ v Ljubljani z dne 5. julija 1923 št. A I 1606. V tej odločbi je delegacija ministrstva financ zavrnila priziv zadruge in rešila, da zadruga ni oproščena davka na poslovni promet. Upravno sodišče v Celju je tožbi zadruge ugodilo in odločbo delegacije ministrstva financ v Ljubljani radi nezakonitosti razveljavilo. Posebno zanimivo je utemeljevanje te rabsodbe upravnega sodišča, ker je sedaj jasno, da na podlagi tega utemeljevanja pripada prostost od davka na poslovni promet

tudi vsem onim zadrugam, katere so spremenile pravila v smislu čl. 262 fin. zak. za l. 1922/23. Kajti za vse te zadruge velja člen srbskega združnega zakona, da so oproščene davkov in vseh doklad za »rad kapitali prihod«. Dobesedno isto, kar določa srbski zakon za zemljoradničke in zanatljiske zadruge je namreč prevzel zakon in uredba o nabavljajnih zadrugah čl. 78. Finančna delegacija bo vsled te razsodbe upravnega sodišča prisiljena proti vsem zadrugam, katerih pravila odgovarjajo čl. 262 fin. zak., postopati istotako kakor proti nabavljajnim zadrugam državnih uslužbencev torej tudi njim priznati prostost od davka na poslovni promet.

Združni tečaj se je vršil v Celju od 2. do 5. januarja 1924. Udeležilo se ga je 23 posojilnic s 27 udeleženci. Tečaj je vodil g. revizor Barle. Predmet tečaja je bilo v glavnem vodstvo in poslovanje kreditnih zadrug in celotno njih knjigovodstvo.

I. del. konsumno društvo v Ljubljani je imelo 7. januarja 1924 svoj občni zbor za 28. poslovno leto 1922/23 (od 1. 7. 1922 do 30. 6. 1923). Koncem poslovnega leta je štela zadruga 13.894 članov s 14.503 deleži; je torej po številu članov največja zadruga ne le v Sloveniji, temveč v celi državi. Celokupni promet v poslovnem letu je znašal Din. 317.192.515.—, od tega odpade na blagovni promet Din. 71.289.158.—. Ob zaključku poslovnega leta je obratovalo 37 poslovalnic v raznih krajih Slovenije, predvsem seveda v industrijskih krajih. Zadruga je izkazala 13.215.— Din. čistega dobička. Med pasivi pa ima tudi 401.780 Din. deležne rezerve. To je sicer denar članov, ki bi se jim moral izplačati kot povračilo 3% od vseh nakupov, ki jih izvršijo pri zadrugi. Toda glasom pravil ostavljajo člani ta popust v zadrugi kot obratni kapital. Iz poročila ravnatelja povzemamo, da je zadruga pogre-

šala blagohotne podpore nekaterih oblasti, ki skušajo kratiti zadrugi že pred 25 leti pridobljene pravice in ki hočejo metati združništvo v en koš s trgovstvom. V nekaterih krajih se zelo čuti tudi nereelna konkurenca trgovcev, ki se trudijo z raznimj sredstvi, da bi izpodkopali tla združništvu, ali pa ga izrinili iz dotičnega kraja. Če bi se jim to posrečilo, potem bi zadrugarji šele čutili, kakšno korist jim je donášala zadruga, ker bi v takih krajih brezdvomno cene v kratkem poskočile. Da je zadruga prodajala le blago za življenjsko potrebo in v kakšni množini, kažejo sledeče številke. V poslovnem letu je razpečala 70 vagonov pšenične moke, 6 vagonov koruzne moke in zdroba, 5 vagonov otrobov, 13 vagonov koruze, po en vagon ržene moke, kaše, ovs, ješprena, slanine, 2 vagona masti, 14 vagonov soli, 3 vagoni petroleja, 4 vagoni mila, 15 vagonov drv itd. Dobiček, ki so ga vsi člani in v gotovi meri tudi nečlani v vsakem okolišu združne poslovalnice deležni, je dvojen.

Prvič oni dobiček, za kolikor so morali trgovci radi zadruge ceneje prodajati, kakor bi bili prodajali, ako bi zadruge ne bilo. Drugič pa v treh procentih popusta, ki se vsakemu združniku vpišejo v dobro od vseh njegovih nakupov pri zadrugi.

Občnj zbori so pred durmi. Pazite, da jih boste v redu izvršili.

Razglasiti jih imate (skoro vsa pravila glase tako) vsaj 8 dni poprej v Nar. Gospodarju. Ker izhaja Nar. Gospodar 15. vsakega meseca, morate gledati, da se vrši občni zbor šele po 23 dnevu dotičnega mesca, v katerem je bil objavljen oz. šele v prihodnjem mescu. Zelo pogosto se zgodi, da zadruge ne vpoštevajo 8-dnevne vne g a r o k a, ki mora poteči med razglasom obč. zbora in med dnem, ko se vrši. — Dopsis za

objavo ob. zbora pošljite tako, da ga ima urednik vsaj 10. dne v mesecu v rokah. Sicer je dopis zakasnel in se more obč. zbor objaviti šele v prihodnjem mesecu.

Vodi obč. zbor navadno načelnik (predsednik) zadruga. Lahko se pa za obč. zbor voli posebej predsednik. To je odvisno od pravil.

Sklepčnost mora biti vselej ugotovljena. To je naloga predsednika. Prepričati se mora, koliko članov je po pravilih za sklepčnost potrebnih. Kjer pravila ničesar ne določajo, velja določba zakona, da je za sklepčnost potrebna ena desetina vseh članov. Vendar pa imajo skoro vse zдруge v pravih določbo, da se čez pol ure lahko otvori drug obč. zbor, ki je sklepčen brez ozira na to, koliko članov je navzočih.

Zapisnikarja imenuje predsednik iz navzočih zadrugarjev. Mnogokrat pravila tudi zahtevajo, da imenuje dva overovalca zapisnika, katerih naloga je paziti točno, kako obč. zbor poteka, kajti podpisati morata zapisnik obč. zbora in s tem potrditi, da se je obč. zbor vršil tako kakor je v zapisniku.

Glasuje se tako, kakor določi predsednik. Le redkokrat predpisujejo pravila način glasovanja n. pr. da se voli odbor z listki.

Dnevni red je obvezen za predsednika in za obč. zbor. O stvareh, ki niso na dnevnem redu, se lahko sicer razpravlja, ne more se pa sklepati.

Kaj imate vse napraviti po občnem zboru, o tem je poročal natančno Nar. Gospodar v l. 1922 in 1923, vsakokrat v prvi številki.

Zadružno-gospodarski tečaji se nadaljujejo po Kranjskem. Dosedaj se je z lepim uspehom in pri zelo številni udeležbi izvršilo že 24 tečajev; na sporedu pa jih je še 17. Opozarjamo še enkrat vse zadrugarje, zlasti pa člane načelstev in nadzorstev, da se povsod, kjer se tečaj vrši, v kolikor mogoče velikem številu tečaja udeležijo.

Ustanovitev pasemskega okrožja za Gorenjsko se bo vršila 13. februarja 1924 v Škofji Loki ob priliki zadružno-gospodarskega tečaja istotam. G. inštruktor Krištof bo v krajšem referatu pojasnil naloge pasemskega okrožja, tajnik Živinorejske zadruga v Predosljih g. Ovsenik pa bo govoril o pomenu živinorejske organizacije. Pri ustanovitvi bodo zastopane naše gospodarske organizacije in kolikor se bodo vabilu odzvale, tudi občine na Gorenjskem in prizadeta oblastva. Vabimo vse živinorejce, da se ustanovitve okrožja za Gorenjsko 13. febr. udeležijo.

Sprejemanje 10-dinarskih bankovcev (kovačev) pri državnih blagajnah. Finančna delegacija opozarja, da sprejemajo do vštetelega 1. februarja 1924 10-dinarske bankovce izdaje l. 1919 vse državne blagajne. Do istega roka pa državne blagajne v krajih, kjer ni podružnic Narodne banke, posredujejo tudi zamenjavo teh bankovcev. Zamenjavajo se ti bankovci pri Narodni banki in vseh njenih podružnicah do vštetelega 9. februarja 1924, od tedaj pa do vštetelega 10. junija 1924 pa le še pri Narodni banki v Beogradu. Po 10. juniju 1924 izgubijo ti bankovci vrednost in se ne bodo več zamenjavali.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrečno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drug občen zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Prihavi, r. z. z n. z., se bo vršil dne 19. marca 1924, po večernicah v prostoru posojilnice. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva v Trbojah, r. z. z o. z., se bo vršil dne 10. februarja 1924, ob 10. uri dop. v župnišču v Trbojah. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrjenje rač. zaključka za l. 1923. 3. Volitev nadzorstva. 4. Slučajnosti.

I. redni občni zbor Živinorejske zadruga v Predosljih, r. z. z o. z., se bo vršil dne 17. februarja 1924, ob 3. uri pop. v Društvenem domu v Predosljih. 1. Čitanje zapisnika ustanov. občnega zbora. 2. Poročilo načelstva. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Odobrenje rač. zaključka za l. 1923. 5. Nadomestne volitve; a) načelnika, b) dveh odbornikov. 6. Predlogi: a) sklepanje o članarini, b) sklepanje o skočnini. 7. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva v Mošah, r. z. z o. z., se bo vršil dne 17. februarja 1924, ob pol 4. uri pop. v Društvenem domu v Smledniku. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Občni zbor »Kmetijske nabavne in prodajne zadruga« v Šmartnu na Paki, r. z. z o. z., se bo vršil na Svečnico, dne 2. svečana 1924, ob pol 9. uri dop. v stari šoli. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 3. Določitev najviš-

jega zneska izposojil in drugih obveznosti (§ 29, odst. 9. dr. pravil). 4. Predlogi in slučajnosti.

XVIII. redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Št. Vidu nad Ljubljano, r. z. z n. z., se bo vršil dne 27. januarja 1924, ob 7. uri zjutraj v cerkveni dvorani v Št. Vidu nad Ljubljano. 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občenem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobrenje rač. zaključka za l. 1923. 4. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Komendi, r. z. z n. z., se bo vršil 28. jan. 1924, ob 3. uri pop. v hranilničnih prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Sprememba pravil. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruga v Polhovem gradu, r. z. z o. z., se bo vršil dne 27. januarja 1924, ob 3. uri pop. v občinski hiši. 1. Poročilo načelstva. 2. Odobritev rač. zaključkov za l. 1921, 1922 in 1923. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Sklepanje o likvidaciji in volitev likvidatorjev, eventualno volitev načelstva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Redni Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Selcih, r. z. z n. z., se bo vršil dne 27. januarja 1924, ob 7. uri dopoldan v uradnem prostoru hranilnice in posojilnice. 1. Poročilo načelstva in rač. pregledovalca. 2. Odobritev rač. zaključka za leto 1923. 3. Volitev a) načelstva, b) rač. pregledovalcev. 4. Prememba pravil. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Višnji gori, r. z. z n. z., se bo vršil dne 17. februarja 1924, ob pol 4. uri pop. v posojilniških prostorih. 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev rač. zaključka za l. 1923. 3. Volitev a) načelstva, b) nadzorstva. 4. Sprememba pravil. 5. Slučajnosti.

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D.

Telefon št. 57 in 470 LJUBLJANA - MIKLOŠIČEVA CESTA 10 Telefon št. 57 in 470
V LASTNI PALAČI VIS-A-VIS HOTELA UNION

Podružnice: Djakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor, Split, Šibenik. Ekspozitura: Bled.

Kapital in rezerve skupno nad Din. 15.000.000.—

Pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije.

Kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

OBLAČILNICA ZA SLOVENIJO v LJUBLJANI

R. Z. Z. O. Z.

MANUFAKTURA NA DEBELO IN DROBNO

Centralno skladišče

v novi palači "Vzajemne posojilnice" v Ljubljani, Miklošičeva cesta.

Prodajalne na drobno: Stritarjeva ulica št. 5 in Dunajska cesta št. 29.

Podružnica v Somboru (Bačka).

Telefon št. 550

Prvovrstni proizvodi! — Cene solidne!

Pošt.-ček. št. 10.222

GOSPODARSKA ZVEZA

notira sledeče cene:

GNOJILA:

Kalijeva sol 42% po	Din. 150.— za 100 kg
Kostni superfosfat z 18%—20% v vodi raztopne fosforove kisline, z vrečami po	260.— . 100 .
Rudninski superfosfat s ca 16% v vodi raztopne fosfor. kisline (vreče a 100 kg) po	140.— . 100 .
Bela razklejana kostna moka 32—34% po	210.— . 100 .
Tomaževa žlindra 18% po	180.— . 100 .
Cement po	90.— „ 100 .

Cene veljajo pri odjemu originalnih vreč, pri vagon-kih pošiljkatvah se prednje cene razumejo fko vsaka postaja v Slovenijo.

KRMILA:

Lanene tropine po Din. 4.50 za kg. Vreče po 50 kg.

Orehove tropine, vsebuječe 42% beljakovin in maščobe po Din 3.50 za kg z vrečami. Vreče po 75 kg.
Klajno apno po Din. 4.—.

VINOGRADNIŠKE IN KMETIJSKE POTREBŠČINE:

Drevesne škropilnice bakrene po	Din. 600.—
Modra galica po Din. 10.50 za kg, pri manjšem odjemu	kg . 12.—
Žveplo, dvojno rafinirano	kg . 4.—
Trierje (žitne čistilnike) trvdke Heid, znamka I A po	3.500.—
Trierje (žitne čistilnike) trvdke Heid, znamka I B po	3.000.—
Mlatilnice na ročni in gepeljni pogon po	4.000.—
Mlatilnice na gepeljni pogon s siti in tresali po	6.500.—
Gepeljni na 36 obratov po . . . . . Din. 4.500.—	Gepeljni na 24 obratov po . . . . . 4.500.—

Poleg tega so na razpolago vsakovrstni poljedelski stroji, kakor:

čistilniki (pajtelni), plugi, brane poljedelske, brane travniške, brzoparilniki, gnojnične sesalke, vodne sesalke, lesene grablje, bruši za kose, kose itd.